

УКРАЇНОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Тип:	дисципліна загальної підготовки за вибором ЗВО
Код:	ВК-1
Семестр:	2
Загальна кількість кредитів/годин:	5 кредитів / 150 годин
Форма контролю:	залік
Викладач:	доц. Н. П. Шаповалова
Необхідні обов'язкові попередні та супутні навчальні дисципліни:	Українська ділова мова, Історія України
Місце у структурно-логічній схемі:	ВК-1 «Українознавчі студії» викладається на першому році навчання
Форми навчання:	лекції, самостійна робота
Критерії оцінювання:	поточний контроль (залік) – 100 балів
Мова викладання:	українська

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Місце і роль навчальної дисципліни в системі гуманітарних наук. Предмет, об'єкт, мета та завдання навчального курсу. Місце знань з дисципліни в майбутній професійній діяльності. Феномен української культури в системі українознавчих студій. Національна культура як визначальний чинник українства, феномен національної самоідентифікації. Художня словесність, архітектура, живопис, музика, театр та інші види мистецтв у системі українознавства. Проблема збереження культурної спадщини. Провідні музейні інституції та колекції. Мережа архівних і музейних установ України, Український інститут національної пам'яті у формуванні колективної історичної пам'яті громадян України. Аксіологічні аспекти української культури: система цінностей українського народу). Особливості української ментальності. Фактори формування української ментальності. Дослідники української ментальності (Д. Чижевський, І. Нечуй-Левицький, М. Юрій, В. Янів, Г. Лозко та інші. Історичні передумови формування ментальних характеристик українців. Вияви національної ментальності на різних рівнях існування людини й суспільства (у фольклорі, традиціях, побуті, етикетних нормах, мистецтві, на рівні мовної системи тощо). Психологічні й етнопсихологічні аспекти культури українців: поняття «етнічних установок» та їх значення в контексті етнокультурної взаємодії. Національна мова в системі українознавчого знання. Поняття «мовна картина світу етносу». Відображення світовідчуття етносу в мові. Ознаки самобутності української мови. Роль мови в державотворенні та національній ідентифікації. Українська мова у світі. Етногенез українців. Основні концепції українського етногенезу (М. Грушевський, М. Брайчевський, Я. Ісаєвич, В. Баран та ін.), концепція давньоруської народності (В. Мавродін). Сучасні історичні підходи до вирішення проблеми етногенезу українців. Формування української модерної нації. Поняття сучасної політичної нації. Національна та державна ідея в сучасній Україні. Культурогенез українського народу. Історична еволюція поглядів на українську культуру. Витоки української культури. Архетипи української культури. Матеріальна й духовна культура стародавнього населення України. Відображення в українській культурі міфологічного світосприйняття, найдавніших вірувань. Державні традиції на території України. Періодизація історії державності на землях України. Феномен сакрального в українській культурі. Сакральна архітектура Київської Русі та Галицько-Волинського

князівства. Світ української ікони. Українська національна революція 1648 – 1676 рр. в контексті європейського розвитку. Причини та передумови створення Гетьманщини. Оцінка Переяславсько-Московського договору 1654 р. в історіографії. Територія Гетьманщини, її адміністративно-територіальний устрій, органи управління, державна символіка, соціальна структура, господарсько-фінансова політика. Основні вектори зовнішньополітичної діяльності та “образ України” на міжнародній арені. Українська державність в добу Руїни. Руйнування Запорізької Січі. Знищення полково-сотенного адміністративного устрою України. Ліквідація залишків автономії на українських землях. Державницька програма Б. Хмельницького. Діяльність Івана Мазепи. Конституція Пилипа Орлика. “Золота осінь української державності” Кирила Розумовського. Історичне значення Гетьманщини. Феномен українського бароко: специфічні риси української барокової культури; бароковий світогляд як відображення поєднання західноєвропейських та національних тенденцій. Розвиток барокового мистецтва в Україні: архітектура, скульптура, живопис, література, музика. Творчість народних митців: народні картини, образи козака-бандуриста (Мамая). Українське барокове мистецтво у світовому контексті. Українська національна ідея в добу модерну. Актуальні питання історії України радянського періоду. «Розстріляне відродження». Феномен «шістдесятництва». В. Симоненко, Л. Костенко, І. Драч, В. Чорновіл, В. Стус. Незалежна Україна в новітню епоху. Українські визвольні змагання 1917 – 1921 рр. (УНР Української Центральної Ради, Українська держава П. Скоропадського, УНР доби Директорії, ЗУНР, Акт Злуки УНР і ЗУНР): досягнення та прорахунки. Історичне значення подій 1917 – 1921 рр. Передумови відновлення української державності у 1991 р. Національно-державне відродження українського народу. Відродження національної пам’яті та традицій, формування української ідентичності на ментальній мапі Європи. Особливості та характерні риси українського соціокультурного простору наших днів. Сучасний стан релігії і церкви в Україні. Явище масової культури в українському культурному просторі. Інтеграція України у європейський культурний простір. Історико-географічні регіони України та основні чинники їх формування і розвитку (Поділля, Брацлавщина, Волинь, Галичина, Полісся тощо). Загальновизнані історичні області України: Західна Україна, Центральна Україна (Наддніпрянина), Південно-Східна Україна. Колонізація українських земель: етнічно-регіональні аспекти. Регіональні особливості господарських традицій українців (історія та історико-етнографічне різноманіття): садиба та житло України; традиційний комплекс харчування українців; народний одяг та його знакові функції. Регіональна специфіка духовної та соціонормативної культури українців (традиції та сучасність): український народний світогляд; сімейна обрядовість українців (родини, весілля та поховання); календарний цикл обрядовості; сім’я та сімейні стосунки; суспільно-територіальні громади України; звичаєве право та його складові. Україна в системі сучасних міжнародних відносин. Роль української діаспори в процесі збереження національної культури. Культурні здобутки української діаспори.

Програмні результати навчання, визначені в освітній програмі